

Kulturdepartementet
Pr e-post: postmottak@kud.dep.no

Oslo, 29. juni 2013

Høringsuttalelse om NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Vi viser til departementets høringsbrev av 11. mars 2013, ref 13/1010-.

Vi er enige med utvalget når det nå ønsker å øke produksjonen av kunst og kultur, gi et økt fokus på aktiviteter som kommer publikum til gode og sterkere vektlegge kunstnerisk og faglig kvalitet, ref side 60. Dramatikerforbundet mener derfor at det i de kommende år er spesielt viktig at levekårene for profesjonelle kunstnere som arbeider frilans blir bedret. Vi etterlyser også mer konkrete forslag for hvordan målet om økt kunst- og kulturproduksjon skal nås.

Dramatikerforbundet tror at følgende tiltak vil være nødvendige:

Fremme kunstproduksjon – dramatikk:

- Fremme ny norsk dramatikk
 - Økonomiske incitament for teatrene å sette opp ny norsk dramatikk
 - Styrke Dramatikkens hus
- Satse på kunst for barn og unge
 - Opprette egen scene for dramatikk rettet mot barn og unge
 - Øremerkede midler til ny norsk dramatikk for barn og unge
 - Øremerkede midler til barnefilmkonsulent som skal fokusere originalmanus for barn
 - Økonomiske incitament til scene- og filmkunst for å få fram historier som gjenspeiler det kulturelle mangfoldet i dagens Norge

Generelle tiltak:

- Bedre kunstneres levekår gjennom bærekraftig kunstnerpolitikk
 - Trygge den kollektive rettighetsforvaltningen
 - Styrke stipendordningene
 - Styrke norske filmproduksjonsmiljøer
 - Sentralisere kunstnerforvaltningen i De kulturelle skolesekken
- Styrke kunstkritikken

Mer om de enkelte punktene:

Fremme ny norsk dramatikk

Vi konstaterer at utvalget på side 131 ønsker at det blir oppført mer ny norsk dramatikk, men foreslår ingen konkrete tiltak for å oppnå dette. Teatrene selv hevder at en årsak til at det satses for lite på ny norsk dramatikk, er at det er både mer risikofyllt og dyrere å sette opp, enn velprøvde, utenlandske stykker med langt lavere gjenbrukhonorarer enn norske urpremierer. Begge disse

momentene er økonomisk fundert, og føres tilbake til teatrenes inntjeningskrav og små midler til disposisjon etter at alle faste kostnader er betalt, ref utvalgets drøfting på side 131.

Vi tror at den enkleste måten å redusere disse økonomiske hindrene er å vende tilbake til den tidligere urpremierestøtten hvor staten refunderte halvparten av dramatikerhonoraret ved norske urpremierer. Videre vil risikoen ytterligere bli svekket om det kunstneriske utviklingsarbeidet ved Dramatikkens hus styrkes.

Satse på kunst for barn og unge

De samme usikkerhetsmomentene som gjelder ved ny norsk dramatikk, er til stede i enda større grad ved kunstproduksjon for barn og unge. På dette området ser vi at det såkalte frie teaterfeltet er lengre fremme enn både institusjonsteatrene og filmfeltet. Innen disse områdene er det ofte foreldres og besteforeldres kulturtilbud da de selv var barn som ofte resirkuleres.

Vi tror at det er nødvendig å synliggjøre utviklingen av kultur og for barn og unge med egne tiltak. Dette kan gjøres ved å etablere en egen nasjonal scene for barn/unge, gjerne i tilknytning til et eksisterende institusjonsteater. Videre bør det opprettes øremerkede midler til utvikling av nye originalmanus rettet mot barn og unge, både innen teater og film, hvor det innen film bør opprettes en egen barnefilmkonsulent med egne økonomiske utviklingsmidler. Nye scenekunststykker rettet mot denne grunnen vil komme innenfor den foreslåtte urpremierestøtten.

Kunstnerens levekår

Både utviklingen av kunst og en økende kunst- og kulturproduksjon fremmes gjennom aktivitet på ulike nivåer og av ulike aktører. Her er også interaksjonen mellom det folkelige engasjement, blant annet uttrykt gjennom en lang rekke amatøraktiviteter, og de profesjonelle kunstnerne. Vi ser ingen motsetninger mellom disse ulike kulturaktørene, snarere en gjensidig avhengighet.

Derfor er det også en forutsetning for det folkelige kulturengasjementet og – deltakelse at det finnes profesjonelle kunstnere som har muligheter til å kunne leve av en kunstproduksjon som blir etterspurt og produsert. Dette er i dag vanskelig. Vi mener at kunstnerens levekår må trygges ved at de sikres vederlag for den bruken som faktisk er av deres arbeider, blant annet gjennom sikring av den kollektive vederlagsforvaltningen, se nedenfor. Det er i dag nødvendig å styrke kunstnerens rettigheter til egne åndsverk.

Vi konstaterer at utvalget på side 295 ønsker å spisse kvalitetskriteriene i de eksisterende støtteordningene. Vi er imidlertid ikke sikker på om det er riktig vei å gå å redusere antall stipender til fordel for større stipender. Fordelen med flere, men mindre stipender er at disse i større grad fremmer en bred kunstnerbefolkning å rekruttere fra, samtidig som de nye stipendordningene vil kunne fremme noen kunstnerskap over tid.

Styrke den kollektive rettighetsforvaltningen

Frikjøp gjennom avtalelisens sikrer publikum adgang til verkene, samtidig som avtalelisensordningen gir et viktig bidrag til at de aktuelle kunstnerne kan leve av sitt virke. I dag er det et sterkt press på rettighetshaverne for å si ifra seg alle rettigheter, hvor det brukes hensiktsmessighetsargumenter til tross for at dette kan løses enda mer hensiktsmessig gjennom avtalelisenser.

Vi foreslår derfor at det kommer en ny lovbestemmelse i åndsverkloven som sikrer at all kollektiv forvaltning av rettigheter i henhold til avtalelisens – som ved masseutnyttelse av åndsverk i ervervsøyemed, f.eks. videresending av kringkastingssendinger – faktisk medfører at alle rettigheter effektivt blir klarert mot et rimelig vederlag til rettighetshaverne.

Vi vil derfor foreslå at det innarbeides en lovbestemmelse i åndsverksloven om rett til rimelig vederlag for utnyttelsen som avtales, tilsvarende som foreslått i Sverige og som er innarbeidet i den tyske opphavsrettslovgivningen av 2000 (Urheberrechtsgesetz § 32). Denne gir opphavsmannen rett til rimelig vederlag når andre skal utnytte verket.

Styrke norske filmproduksjonsmiljøer

Vi mener det er viktig at norske kulturmidler både sørger for kulturprodukter til et norsk publikum, og samtidig utvikler kompetanse og norske produksjonsmiljøer. Det må sikres at det også i fremtiden vil foregå filmproduksjon i Norge gjennom incentiver til norske/utenlandsk samarbeid også om filmproduksjon i Norge. I tillegg er våre kommentarer mht. kunstnernes levekår ovenfor like aktuelt under dette punktet. I dag opplever vi i økende grad at norsk filmproduksjon flagger ut og produseres i utlandet, noe som medfører en forvitring av den norske filmkompetanse. Vi tror ikke Norge er tjent med denne utarming av norsk filmkompetanse på lengre sikt.

Sentralisere kunstnerforvaltningen i Den kulturelle skolesekken

Vi er positive til Den kulturelle skolesekken og den anledning også dramatikerne får til å møte et ungt publikum. Vi støtter utvalget i dets drøfting på side 214-215. Vi finner den desentraliserte modellen som problematisk når det gjelder forvaltningen av de kunstnerne som deltar i ordningen. Til tross for at kunstnerorganisasjonene og representanter for fylkene fremforhandlet en anbefalt avtale, ser vi at det i praksis er en fri avtaleinngåelse på området, hvor kunstneren er den svakeste part. Vi synes det er trist at dette blir en arena for å presse kunstnerne økonomisk, og at disse i flere tilfeller i stedet blir billige ekstralærere i skolen. Vi vil derfor foreslå at vilkårene for kunstnernes deltakelse i Den kulturelle skolesekken blir fastlagt sentralt mellom kunstnerorganisasjonene og sekretariatet for Den kulturelle skolesekken i Kulturrådet. Vi viser i denne sammenheng til høringsuttalelsene fra Norsk scenekunstbruk og Norsk Forfattersentrum.

Styrke kunstkritikken

Utvalget ønsker å fremme det utvalget kaller yringskultur og fremme kulturelt innhold og kunstnerisk kvalitet. Utvalget sier på side 60 i at «begrepet kvalitet må stå sentralt i kulturpolitikken og at kvalitetsvurderinger av kunst og kultur bør få en viktigere plass i kulturpolitikken enn de har hatt til nå.»

Vi tror at kritikerne har en svært sentral rolle i dette, og ikke minst i det å kunne fremme debatt rundt kunstens innhold, uttrykk og kvalitet. Vi viser i denne sammenheng til side 29-31 i Norsk Teater- og orkesterforenings høringsuttalelse, samt uttalelsen fra Norsk Kritikerlag.

Med vennlig hilsen
Norske Dramatikeres Forbund

Monica Boracco/s/
forbundsleder

Pål Giørtz
generalsekretær